

Сергей Степанович Васильев-
Борогонская-
олонхоһут

Сергей Степанович Васильев-Борогонский

Олонхоһут, поэт, публицист.

Олонхолоро: «Эрчимэн Бэргэн», «Үөлэн Хардааччы», «Күн
Эрили»

С.С.Васильев-Борогонской

* 1907 сыл балаҕан ыйын 25 күнүгэр Бороҕон улууһун (билигин Уус-Алдан) Бастакы Суотту нэһилиэгэр «Бөрө бастаах» диэн сайылык алааска элбэх оҕолоох дьаданы ыалга төрөөбүтэ. 13 саастааҕар 1920 с. оскуолаҕа үөрэнэ киирэр. 1926 с. Дьокуускайга Педтехникумга үөрэнэ киирэр. Техникум комсомольскай ячейкатыгар сэкиритээрдиир.

* 1930 сыллаахха, бүтэрэн баран, Уус-Алдан улууһун үөрэбин салаатын сэбиэдиссэйинэн ананар. Сири санаттан түнэтиигэ (земпередел) уонна коллективизацияҕа көхтөөх кыттыыны ылбыта. Сотору кэминэн Ойуунускай этиитинэн Саха Сиринээҕи кинигэ кыһатыгар политическэй-маассабай литература эппиэттиир сэкиритээрэ буолар.

* 1931 сылтан ССКП чилиэнэ.

* 1932 с. муус устарга Мэнэ Ханалас оройуонун ситэриилээх кэмитиэтин бэрэссэдээтэлинэн аныыллар. 1934 с. Ньурбаҕа, оччотообу Мэгэдьэк оройуонугар, эмиэ оройуон ситэриилээх кэмитиэтин бэрэссэдээтэлинэн аныыллар. Бу кэмнэ тыа сиригэр оччотообуга ханна да суох култуура уонна сынньалан пааркатын ыччаты көбүлээн туттарбыта. 1937 с. сайыныгар Дьокуускай Горсоветын исполкомун бэрэссэдээтэлинэн ананар. Икки улахан оройуонна ситиһиилээхтик үлэлээбит Сергей Степановичка өрөспүүбүлүкэ киинин, Дьокуускай куораты, кылгас кэм иһигэр хаалыттан таһаарар сорууда сүктэриллэр. Элбэх үлэни ытан эрдэбинэ, 1938 с. күһүөрү кыһын «Эн үчүгэй үлэбинэн олус аатыран эрэбин, тохторго сөп буолла», — диэбит курдук буолар. «Ньурбалар дьыалалара» диэн ааттанан партия обкомун бюрота буолар. «Үлэ повинноһын туһанан дьону күһэйэн үлэлэппит» аатырар уонна 1938 с. алтынны 9 күнүнээҕи быһаарыытынан Ньурбатааҕы райком сэкиритээрин К. И. Шараборины уонна Дьокуускай куорат сэбиэтин бэрэссэдээтэлин эбээһинэстэриттэн устарга уонна иккиэннэрин партияттан таһаарарга уураахтаабыттара. Ону тэнэ куорат сэбиэтин Пленумун састаабыттан таһаарбыттара, Саха АССР Үрдүкү Сэбиэтин дьокутаатын эбээһинэһин толорорун боппуттара, Саха суруйааччытын холбоһугуттан таһаарыллыахтааҕын туһунан этиллибитэ. Сыл анаара дьэ хаайыытыгар олорбута.

* Ол да буоллар сымыйа буруйдааһына сөптөөх харданы биэрбитэ. Кини ааһынар дьыалата партия Киин кэмитиэтин хонтуруоллуур хамыһыһыатыгар иккитэ көрүллүбүтэ. Бастакытыгар урукку быһаарыһыны оннунан хаалларбыттара. Иккинигэр эрэ 1939 с. муус устар 1 күнүгэр кинини партия кэжжэтигэр чөлүгэр түһэрбиттэрэ.

* 1975 сыл ыам ыйын 11 күнүгэр өлбүтэ.

Айар үлэ

- * Суруйааччы кыра эрдэбинэ Суоттуга элбэх олонхоһут уутуйан үөскээбит сирэ эбит. Поэт бэйэтэ этэринэн, «сүүрбэттэн тахса улахан олонхоһут тэннэ үөскүү сылдыбыт» эбит. Олонхоһут Тиэхэн (Васильев Тихон Иванович) уонна Наара Суох (Охлопков Петр Аммосович) ордук аатырбыттар, кинилэри сэргэ Күндээр (Львов Михаил), Бүччүкүнэ (Татаринов Николай Яковлевич), Быыкаайык (Васильев Василий Гаврильевич), Тирээп (Васильев Устин Саввич) о. д. а. бааллара.
- * Техникумна үөрэнэ сылдьан Сата Баһылайап, Борогонец диэн ааттарынан ырыалары уонна хоһооннору «Кыым», «Хотугу ыччат», «Эдэр бассабыык» хаһыаттарга таһаартарар. Бастакы улахан айымньыта «Арамаан артыала» поэма 1929—1930 сылларга «Кыһыл ыллык» сурунаалга уонна «Эдэр бассабыык» хаһыакка бэчээттэммитэ. Ол кэнниттэн «Сэттэ туруйа» диэн поэманы, элбэх хоһооннору суруйталаабыта өрөспүүбүлүкэ хаһыаттарыгар, кэлин «Мэнгэлэр хайа үрдүгэр» (1935) диэн бастакы хомуурунньугар бэчээттэммиттэрэ.

Кинигэлэрэ

- * Талыллыбыт айымньылар. — Т. 1—2. — Дьокуускай, 1966—67.
- * Нуучч. тылбааһа — Северные поэмы. — М.—Якутск, 1953.
- * Священный Ильмень. — Дьокуускай, 1968.
- * Талыллыбыт айымньылар: Хоһооннор, поэмалар. — Дьокуускай: Кинигэ кыһата, 1948. — 108 с.
- * Мэнэлэр хайа үрдүгэр: Хоһооннор. — Дьокуускай: Кинигэ кыһата, 1935. — 73 с.
- * Ньурба биэрэгэр: Хоһооннор. — Дьокуускай: Кинигэ кыһата, 1939. — 60 с.
- * Айхал: Поэма. — Дьокуускай: Кинигэ кыһата, 1943. — 64 с.
- * Андабар: Хоһооннор. — Дьокуускай: Кинигэ кыһата, 1943. — 40 с.
- * Ленскэй абатыйыта: Поэма. — Дьокуускай: Кинигэ кыһата, 1943. — 59 с.
- * Бухатыырдар: Хоһооннор. — Дьокуускай: Кинигэ кыһата, 1944. — 68 с.